

Dekanus har ordet

Forskningsinfrastruktur är ett aktuellt ämne. Jag får nu frågor om finansiering av och tillgång till resurser för storskaliga datorberäkningar som tillhandahålls av SNIC, Swedish National Infrastructure for Computing. Hittills har detta varit en för våra forskare fri resurs, finansierad av Vetenskapsrådet, som har sökts i konkurrens. Behoven av storskaliga datorberäkningar, liksom behovet av datalagring, ökar snabbt och därmed också kostnaderna. Vetenskapsrådet, som idag finansierar verksamheten med ca 120 Mkr/år avser att i framtiden täcka högst hälften av finansieringen. Detta är bara ett av exemplen på den stora förändring som startade för flera år sedan vad gäller forskningens infrastruktur. Vi har inom det naturvetenskapliga området under de senaste åren diskuterat hur situationen ska hanteras men det är först när det blir akut för en verksamhet som problemet blir reellt. Nu börjar det bli akut för allt fler. Kort kan läget sammanfattas som att VR, via RFI (Rådet för forskningens infrastrukturer), enbart kommer att finansiera infrastruktur av nationell, eller internationell, betydelse och att de kommer att täcka högst 50% av infrastrukturens kostnader samt att KAW inte längre finansierar infrastruktur, annat än inom projekt. Till detta kommer att VR:s budget för forskningsinfrastruktur i stor utsträckning är upplåst genom gjorda åtaganden, åtaganden som i vissa fall gjorts utan klok långsiktig planering och prioritering med hänsyn tagen till framtida tillgängliga medel. Mycket lite medel riskerar att kunna frigöras för nya projekt de kommande åren om inte nya medel tillskjuts. Konsekvensen av allt detta är att ett mycket stort finansierings- och planeringsansvar lagts på lärosätena. Lärosätena måste finansiera den lokala infrastrukturen och bidra till den nationella. Detta måste göras med en kombination av olika medel, såväl anslagsmedel som externa bidrag i form av tex användaravgifter är tänkbara, allt beroende på typ av infrastruktur och tillgång på medel.

Det sägs att lärosätena ska få höjda basanslag i den forskningsproposition som kommer i november, detta skulle onekligen underlätta lösningen på infrastrukturproblemet. Men jag är inte optimistisk. Jag tror vi måste ställa in oss på att finansiera allt mer med de medel som vi redan förfogar över eller kan få in på annat sätt. Samtidigt måste vi verka för att VR:s processer för prioritering av forskningsinfrastruktur blir skarpare så att tillgängliga medel används bättre och bara används för det som verkligen är av nationellt intresse. Så är inte alltid fallet, retoriken till trots. Här kan URFI, universitetens referensgrupp för forskningsinfrastruktur spela en viktig roll. I denna grupp förs konstruktiva diskussioner mellan ledningsrepresentanter för Sveriges alla forskningsuniversitet. Gruppen för också regelbundna diskussioner med RFI som jag hoppas också blir alltmer konstruktiva. Ett testfall är SNIC, för vilket Uppsala universitet i samråd med URFI nu arbetar med ansökan till VR.

Oavsett hur universitetens medelstildelning blir i framtiden måste vi besluta om processer för att prioritera och finansiera forskningsinfrastruktur inom lärosätet. Det första man måste hålla i minnet är att det främst är en fråga om var beslut bäst fattas och inte om vem som ska betala, även om olika beslutsstrukturer leder till olika fördelning av kostnader. Allting finansieras i slutändan av institutionerna. Universitetet saknar ymnighetshorn. Naturvetenskapliga området beslutade hösten 2014 om riktlinjer för forskningsinfrastruktur och i höst kommer diskussionen att föras inom universitetet som helhet med målet att komma fram till universitetsgemensamma riktlinjer. Principen för området är att det grundläggande ansvaret för forskningsinfrastruktur ligger på institutionsnivå. Det ska vara en del av institutionens strategiska arbete att prioritera, och budgetera för, forskningsinfrastruktur liksom för andra behov. Det är inte konstigare än att man prioriterar ämnen för utlysning av läraranställningar, vilket i och för sig kan vara svårt nog. Undantagen från denna princip är av

två slag, mycket dyr infrastruktur och infrastruktur av brett gemensamt intresse. För dyr infrastruktur tillämpas en samfinansiering mellan institution och område och kanske också universitetet centralt. Området har tillämpat detta i några fall, nu senast för ett transmissionselektronmikroskop, där totalkostnaden under 10 år är ca 65 Mkr varav området bidrar med 17,5 Mkr, universitetet centralt står för ombyggnad av lokaler och installation uppgående till knappt 10 Mkr och institutionen och andra användare står för resten. Jag är medveten om att viss kritik riktades mot denna medfinansiering från området. Uppfattningen framfördes att medel borde sökas från RFI. Min uppfattning är att denna typ av mikroskopi inte är en nationell infrastruktur och att RFI inte kommer, och heller inte bör, finansiera den givet hur principerna och finansieringsramen nu ser ut. Om inte avsevärda nya resurser tillförs på nationell nivå så är det här en typ av investeringar som universitetet självt måste kunna göra i framtiden.

Vad betyder då detta för den framtida finansieringen av och tillgången på datorresurser. Det går inte att säga än. Men med största sannolikhet måste Stockholms universitet betala för dessa resurser. Vi är storanvändare, med mer än 10 % av totalanvändningen inom SNIC, vilket ger en viss uppfattning om framtida möjliga kostnader. Hur ska då dessa kostnader täckas? Det måste förstås diskuteras men min uppfattning är att de riktlinjer som området la fast 2014 ska utgöra grunden.

[Riktlinjer för infrastruktur beslut ON 2014-12-04](#)

/Anders